

Regionale konsekvenser etter ti år med strukturpolitikk i kystfiskeflåten.

Av Torbjørn Trondsen

19.10.2015

Innledning

Strukturpolitikken som ble innført i kystfisket etter 2005 åpnet for kjøp og salg av kvoterettigheter. Det vil si at en reder kunne kjøpe fartøy fra andre redere for så å slå sammen kvoterettighetene mot at det andre fartøyet ble tatt ut av fisket. Kvoterettighetene er beregnet som kvotefaktorer som representerer en andel av en totalkvote tildelt den aktuelle fartøygruppe. I kystfisket etter torsk nord for 62 grader nord for fartøy under 28 meter i 2009 ble for eksempel totalkvoten for torsk fordelt på totalt 8944,93 kvotefaktorer (Trondsen & Ørebech 2012:103)¹.

I de vedlagte tabeller utarbeidet med basis i Fiskeridirektoratets database over fordeling av kvotefaktorer til de enkelte fartøyer², fremgår de regionale fordelingsendringer av de strukturpolitikken som ble innført av fiskeriminister Helga Pedersen i 2005 og senere fulgt opp av fiskeriminister Lisbeth Berg-Hansen og fiskeriminister Elisabeth Aspaker med mindre justeringer.

Resultater

Tabell 1 viser at det samlede antall kvotefaktorer for fiske etter torsk nord for 62 grader nord har gått ned med 6,2 prosent i de tre nordligste fylker i perioden 2004-2015. Troms er det eneste fylket som har hatt en økning av kvotefaktorer mens både Nordland og Finnmark har hatt nedgang på henholdsvis 13,2 og 10%

Tabell 2 viser at selv om Finnmark samlet sett har tapt 10 prosent av sine kvotefaktorer har 7 av 17 kommuner i Finnmark med kvoterettigheter i 2004 hatt en økning i kvotefaktorer. I absolutte tall er det kommunene lengst øst i fylket Båtsfjord, Tana, Berlevåg, Nesseby og Gamvik som har øket andelen av kvotefaktorer. Et unntak er Vardø som fremstår som den store taperen med 53,4 kvotefaktorer som representerte 44 prosent av kvotefaktorene de hadde i 2004.

Kommunene i Vest Finnmark fremstår samlet sett som de store taperne av kvotefaktorer i fylket. Prosentvis har Kvalsund den største nedgangen, mens i absolutte tall har Loppa, Hasvik, Hammerfest og Nordkapp mistet om lag 50 kvotefaktorer tett fulgt av Måsøy med 36 kvotefaktorer.

Tabell 3 viser at veksten i kvoteandeler i Troms i særlig grad er kommet kommunene Lenvik og Tromsø til gode. I tillegg har det også skjedd en betydelig vekst i Berg og Lyngen kommune og en marginal vekst i kvotefaktorer i Bjarkøy, Sørreisa og Storfjord. Veksten i disse kommunene har for øvrig skjedd på bekostning av kvotefaktorer i de 15 øvrige kommuner i Troms med kvotefaktorer for torsk nord for 62 grader nord i 2004 som har mistet kvotefaktorer. Det er i særlig grad de indre fjord kommunene i Troms som er taperne. Skånland, Gratangen, Balsfjord og Kvæfjord mistet alle sine kvotefaktorer, mens også Harstad, Lavangen, Dyrøy, Kåfjord, Kvænangen lbestad, Nordreisa og Torsken har mistet 81 til 25 prosent av sine kvotefaktorer.

¹ <http://www.universitetsforlaget.no/nettbutikk/rechtsokonomi-for-fornybare-ressurser-uf.html>

² <http://www.fiskeridir.no/register/fartoyreg/?m=frtyretttoppl&f=1>

Tabell 4 viser at mens Nordland fylke totalt sett mistet 13,2 prosent av sine kvotefaktorer i perioden 2004-2015, var det syv av 40 kommunene med kvotefaktorer i torskefisket i 2004 som økte sine andeler. I absolutte tall er det Moskenes, Øksnes og Meløy som har hatt størst vekst, men også Lurøy, Bodø og Sortland har hatt vekst i kvotefaktorer.

Hovedtendensen også i Nordland er at det er kommunene som er lokalisert lengst borte fra de store sesongfiskeriene etter torsk som er taperne. Av de 33 kommunene som har hatt et netto tap av kvoterettigheter, er det 6 kommuner som har mistet alle sine kvotefaktorer (Bindal, Vefsn, Nesna, Beiarn, Narvik og Saltdal) mens 6 kommuner har mistet fra 50-95 prosent av kvotefaktorene (Herøy, Steigen, Træna, Sømna, Vevelstad og Lødingen) mens 10 kommuner har mistet 20-50 prosent av sine kvotefaktorer (Vega, Sørfold, Brønnøy, Alstadhaug, Fauske, Dønna, Hadsel, Tjeldsund, Vågan, Rødøy og Hamarøy).

Kommunene med direkte tilgang på skreifeltene på yttersida av Lofoten Vesterålen har mistet kvotefaktorer men ikke i det omfanget som fjordkommunene. Dette gjelder særlig Røst, Flakstad, Bø, Andøy, Værøy som alle har mistet 10-20 prosent av sine kvotefaktorer fra 2004.

Konklusjon

Analysen viser at myndighetenes strukturpolitikk overfor kystfiskeflåten som høster av norsk arktisk torsk nord for 62 grader nord i perioden 2005-2015 har ført til en betydelig geografisk konsentrasjon av de tildelte kvoterettigheter i form av kvotefaktorer som representerer en prosentandel av de tildelte nasjonale kvoter. For Nord Norge som helhet er det registrert vekst av kvoterettigheter i 21 kommuner mens 58 kommuner har tapt kvotefaktorer.

Vinnerne har vært enkelte kommuner med god tilgang på fiskefelter i Øst Finnmark, Lenvik, Berg, Tromsø og Lyngen i Troms fylke og Øksnes, Sortland, Moskenes i Nordland fylke. De store taperne er 58 kommuner i Vest Finnmark og fjordkommunene i Troms og Nordland som er lokalisert lengst borte fra de store torskefiskeriene. Unntakene er Øst Finnmarkskommunen Vardø og mange kommuner på yttersida av Lofoten Vesterålen som har hatt tap av kvotefaktorer på tross av gunstig lokalisering i forhold til fiskefeltene. På den andre siden har også kommuner lokalisert langt borte fra sesongfiskeriene på yttersida som Meløy og Lurøy klart seg bra med en netto vekst i kvoterettigheter. Dette illustrer at naturlige konkurransefortrinn knyttet til nærhet til fiskefeltene ikke er en tilstrekkelig forutsetning for å sikre fangsttilgang. Åpningen av muligheter for kjøp og salg av kvoter øker også kapitalens betydningen som en konkurransefaktor for fordeling av fellesskapets fiskeressurser.

Fartøy fylke	2004	2009	2015	Endring 2004-2015	
	KF	KF	KF	KF	%
FINNMARK	1 666,3	1 664,6	1 499,6	-166,7	-10,0 %
TROMS	1 534,0	1 707,7	1 761,1	227,1	14,8 %
NORDLAND	3 664,7	3 570,7	3 181,4	-483,3	-13,2 %
NORD NORGE	6 865,0	6 943,0	6 442,2	-422,8	-6,2 %

Tabell 2. Nord Norge: Fordeling av kvotefaktorer i kystfiskeflåten under 28 meter i for fiske etter torsk nord for 62°N

Fartøy kommune	KF 2004	KF 2009	2015,0	Endring 2004-2015	
	KF	KF	KF	KF	%
DEATNU-TANA	24,6	16,4	62,8	38,2	155 %
UNJARGGA-NESSEBY	16,9	22,2	35,5	18,6	110 %
BÅTSFIJORD	130,8	154,0	199,2	68,4	52 %
BERLEVÅG	127,2	120,1	151,0	23,8	19 %
SØR-VARANGER	10,1	16,9	11,9	1,8	18 %
GAMVIK	97,1	78,0	109,7	12,6	13 %
LEBESBY	82,5	75,6	87,5	5,0	6 %
VADSØ	49,4	34,5	48,4	-1,0	-2 %
ALTA	86,8	111,7	81,3	-5,5	-6 %
MÅSØY	179,4	186,5	143,3	-36,1	-20 %
NORDKAPP	219,9	211,2	169,9	-50,0	-23 %
HAMMERFEST	215,7	315,9	165,3	-50,4	-23 %
PORSANGER	27,6	16,2	20,6	-7,1	-26 %
HASVIK	132,2	87,5	84,0	-48,2	-36 %
WARDØ	121,7	91,9	68,3	-53,4	-44 %
LOPPA	101,3	83,8	51,2	-50,1	-49 %
KVALSUND	43,1	42,3	9,9	-33,2	-77 %
TOTAL FINNMARK	1666,3	1664,6	1499,6	-166,7	-10 %

Tabell 2. Finnmark: Fordeling av kvotefaktorer i kystfiskeflåten under 28 meter i for fiske etter torsk nord for 62°N

Fartøy kommune	KF2004		KF2009		2015,0		Endring 2004-2015	
	KF	KF	KF	KF	KF	KF	%	%
LENVIK	226,5	386,4	443,7	217,2	96 %			
LYNGEN	81,9	103,9	135,5	53,6	65 %			
BJARKØY	5,2	0,0	8,3	3,1	59 %			
BERG	56,7	113,3	85,1	28,4	50 %			
SØRREISA	5,9	4,1	8,0	2,1	36 %			
TROMSØ	409,7	445,2	539,6	129,9	32 %			
STORFJORD	8,6	7,8	9,8	1,2	14 %			
KARLSØY	186,1	164,4	181,8	-4,3	-2 %			
SKJERVØY	163,9	155,2	150,4	-13,5	-8 %			
TRANØY	16,8	31,7	13,8	-3,0	-18 %			
TORSKEN	104,6	81,6	78,7	-25,9	-25 %			
NORDREISA	32,0	36,9	21,1	-10,9	-34 %			
IBESTAD	50,9	39,5	33,3	-17,6	-35 %			
KVÆNANGEN	39,0	29,8	22,3	-16,7	-43 %			
KÅFJORD	20,1	23,3	9,7	-10,4	-52 %			
DYRØY	5,6	4,2	2,3	-3,4	-60 %			
LAVANGEN	8,8	6,0	3,1	-5,7	-65 %			
HARSTAD	78,2	52,8	14,7	-63,5	-81 %			
SKÅNLAND	3,8	4,2		-3,8	-100 %			
BALSFJORD	19,9	15,5		-19,9	-100 %			
GRATANGEN	3,1	2,0		-3,1	-100 %			
KVÆFJORD	6,8	0,0		-6,8	-100 %			
TOTALT TROMS	1534,0	1707,7	1761,1	227,1	15 %			

Tabell 3. Troms: Fordeling av kvotefaktorer i kystfiskeflåten under 28 meter i for fiske etter torsk nord for 62°N

	2004	2009	2015	Endring 2004-2015	
Fartøy kommune	KF	KF	KF	KF	%
MELØY	110,6	158,6	149,2	38,6	34,9 %
LURØY	82,6	93,1	109,0	26,4	32,0 %
MOSKENES	267,7	330,5	340,8	73,1	27,3 %
BODØ	90,4	117	106,1	15,7	17,3 %
SORTLAND	46	33,4	53,9	7,9	17,1 %
ØKSNES	365,9	342,1	407,1	41,2	11,3 %
RANA	2,1	0	2,3	0,2	7,1 %
VESTVÅGØY	468,8	518,8	460,5	-8,3	-1,8 %
GILDESKÅL	23	22,3	21,5	-1,6	-6,7 %
VÆRØY	205,1	192,4	188,4	-16,7	-8,1 %
ANDØY	266,3	298,9	241,0	-25,3	-9,5 %
Bø i Nordland	156,3	141,3	139,1	-17,2	-11,0 %
BALLANGEN	5,1	6	4,4	-0,7	-13,7 %
FLAKSTAD	328,2	267,6	275,8	-52,4	-16,0 %
TYSFJORD	7,1	7,8	5,9	-1,2	-16,6 %
LEIRFJORD	6,9	5,6	5,7	-1,2	-17,2 %
RØST	121,2	138	98,5	-22,7	-18,7 %
VEGA	35,2	31,5	27,0	-8,2	-23,4 %
SØRFOLD	26,6	19	20,2	-6,4	-23,9 %
BRØNNØY	83,5	64,9	58,7	-24,8	-29,7 %
ALSTAHAUG	26,6	24,4	18,2	-8,4	-31,6 %
FAUSKE	6,3	0	4,2	-2,1	-34,0 %
DØNNA	12,7	25,8	7,7	-5,0	-39,1 %
HADSEL	50,4	28,4	30,4	-20,0	-39,7 %
TJELDSUND	11,9	6,9	7,0	-4,9	-40,9 %
VÅGAN	436	392,1	239,7	-196,3	-45,0 %
RØDØY	68,6	52,8	37,5	-31,1	-45,4 %
HAMARØY	11,6	1,7	6,0	-5,6	-48,0 %
HERØY	85,3	59,3	38,6	-46,7	-54,8 %
STEIGEN	67,3	65,3	30,4	-36,9	-54,8 %
TRÆNA	87,5	70,1	37,8	-49,7	-56,8 %
SØMNA	7,3	4,2	2,3	-5,1	-69,2 %
VEVELSTAD	23,6	14,6	4,5	-19,1	-80,9 %
LØDINGEN	49,1	26	2,3	-46,9	-95,4 %
BINDAL	4,3	5,1		-4,3	-100,0 %
VEFSN	5,7	4,1		-5,7	-100,0 %
NESNA	5,7	1,2		-5,7	-100,0 %
BEIARN	3,5	0		-3,5	-100,0 %
NARVIK	1,7	0		-1,7	-100,0 %
SALTDAL	1,4	0		-1,4	-100,0 %
TOTALT NORDLAND	3664,7	3570,7	3181,4	-483,3	-13,2 %

Tabell 4. Nordland: Fordeling av kvotefaktorer i kystfiskeflåten under 28 meter for fiske etter torsk nord for 62°N

